

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1904

Ny följd * VII årg.

Häft. 12

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN

INNEHÅLL:

- LYDIA WAHLSTRÖM: Internationella kvinnokongressen i Berlin 1904. I.
O. A.-G.: Hur man förverkligar drömmar.
G. A.: Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt (Mötesreferat).
Till frågan om det sedliga tillståndet bland svenska tjänstflickor i
Amerika. Genmäle.

Promenaddräkter. BLUSAR.

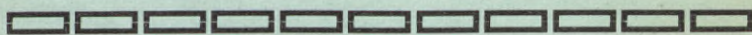
uti siden, ylle och bomull.

Plym-Boor. Chiffon-Boor.

Baddräkter. Badmössor.

A. B. Nordiska Kompaniet.

STUREPLAN.

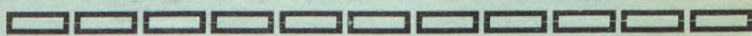

Aktiebolaget Nordiska Kompaniet.

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden-, kläde-, lärft- och yllestramalj, passande för Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m. Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Obs.! Ändrad adress: Regeringsgatan 5.

Holmqvists Handelsinstitut,

— Göteborg —

är afgjordt Västra Sveriges största, fullständigaste och mest renommerade handelsläroverk. 19:de arbets-året. 12 speciallärare. Årskurser, terminskurser. Inträde helst vid terminens början, 20 Aug och 12 Jan. Plats anskaffas i flesta fall. Holmqvists skrifmetod är landets mest spridda och af staten antagen som normalmetod. Begär program.

Filip Holmqvist.

Öfverlärare vid Tekniska skolan i Stockhol'm, lärare vid Chalmerska institutet, ledamot af Sv. Revisorsamfundet.

S. T. A. 017428.

Ellen Fries' bibliotek
är ej tillgängligt under sommaren.

Mot hudlöshet,

Heggsår, brinnsår, ömma fötter m. m. är Dr P. Håkansson's patenterade Salubrin såsom smärtsjällande och i följd af sin gynnsamma verkan på cellbildningen det påttligaste medel. För nämnda ändamål bör Salubrin användas utspädd, en del deraf blandadt med cirka 5 delar vatten, och dejenste bör arfvensningen förhindras genom användande af färdiga och påbörjade Broderier på siden-, kläde-, lärft- och yllestramalj, passande för Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m. Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Gummistaft, såvrida skadan är af svårartad beskaffenhet och fordrar längre tids behandling. På ofvannämnda sätt utspädd Salubrin är i vanliga fall tillräckligt koncentreradt för att halla står friska och rena och verka fördelande vid inflammationer, äderbräck, hämorroider. — Salubrin tillhandahållas i Parfym-, Speeri- och Färgaffärer. Partilager h s Geijer & C:o, Stockholm.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatsafdelning (Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatsafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatsafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatsafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatsafdelningen, underrättar Notariatsafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatsafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Från **Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition** hafva utkommit och finnas att tillgå hos alla bokhandlare följande arbeten:

Allt eller intet af Runa. Fjärde upplagan. Häft. 1: 20, klotb. 2 kr.

Hvardagslif af Runa. Tredje upplagan. Häft. 1: 75, kart. 2 kr., klotband 2: 50.

På Elghytan af Runa. Andra uppl. Häft. 2: 25, kart. 2: 75, klotb. 3: 25.

Nina. En själs utvecklingshistoria af Runa. Andra uppl. Häft. 1: 50, kart. 2 kr., klotb. 2: 50.

Helvi. Berättelse för ungdom af Hilja Haathi. Öfversättning från finskan. Andra uppl. Häft. 2 kr., kart. 2: 25, klotb. 3 kr.

Guld och rökelse. En sann berättelse af M. G. Pearse. Öfversättning af E. W—n. Häft. 40 öre.

Ett tungt arbete. Berättelse för ung och gammal af A. Vollmar. Häft. 40 öre.

David Livingstone, hans person och missionsverksamhet. Efter säkra källor af E. K. Andra genomredda upplagan, med porträtt. Häft. 1 kr., kart. 1: 25, klotb. 1: 50.

Berättelser för folket. Tofte häftet. I havets djup. Af A. Vollmar. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.

Dolda krafter och andra berättelser af Ader (Anna Ölander). Med illustrationer af Jenny Nyström Stoppendaal. Häft. 75 öre, kart. 1 kr.

Virginia eller Lärjungarna i Port Royal. En berättelse från Frankrike på Ludvig XIV:s tid. Af författaren till »De spanska bröderna.» Häft. 2: 75, kart. 3: 25.

Marcella af Rom. En berättelse från den äldsta kristna kyrkan af Frances Eastwood. Öfvers. från engelskan af Elsa Ribbing. Häft. 1: 50, kart. 1: 75.

Ett lyckobarn. Berättelse för ungdom af Maria Liebrecht. Häft. 40 öre.

Utan Gud i världen. Berättelse ur det slovakiska folkklivet af Kristina Roy. Häft. 60 öre, kart. 75 öre.

Èmanuella Carlbeck. Spridda drag ur hennes lif och verksamhet. Samlade af H—a O. Häft. 75 öre.

HYGIENISKA SKODON tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

OBS.! Prishöjda af Dräkt-Reformföreningen.

Allt arbete utföres noggrant och af bästa material.

52 Drottninggatan * **P. GUST. PETERSSON** * Drottninggatan 52

Aug. Magnusson

44, 46 & 48 Vesterlånggatan 44, 46 & 48

31 & 33 Stora Nygatan 31 & 33

(ingång endast från Vesterlånggatan)

STOCKHOLM

Min nya Afdelning

för

Hvita varor

erbjuder odisputabelt största urval af:

Duktyger, Handdukar, Linnelärfter
och alla slags **Hvita Väfnader.**

Almedals, Norrköpings (Tuppen) och
Gamlestadens samtliga Väfnader
ständigt på lager till *fabrikpris.*

Då helt stycke tages lämnas *extra rabatt.*

All slags Linnesömnad och Märkning
utföres *omsorgsfullt* å egna Atelierer.

För **Utstyrslar** ovilkorligen bäst och billigast.

Solida varor. Största urval.

Billigaste priser.

Aug. Magnusson,

STOCKHOLM.

Internationella kvinnokongressen i Berlin 1904.

Såsom i Dagny redan framhållits, ha icke mindre än tre kvinnokongresser å rad gått af stapeln i Berlin under juni månad. Den första af dessa var en rösträttskongress den 3 och 4 juni, avslutad genom bildande af »Världsförbundet för kvinnans rösträtt». Denna kongress stod icke i samband med de båda följande och sågs icke ens med blida ögon af det Internationella kvinnorådets ledare, som tyckas ha ansett, att rösträtten icke behöfde vidare internationell representation än kvinnorådets rösträttskommitté och i alla händelser gärna skulle sett mötet förlagdt till annan tid och ort. Huru som hälst, var det åtminstone för småländernas rösträttskvinnor till stor hjälp att sålunda få komma i personlig beröring med de mest framstående bland kollegerna i England och Amerika, hvilka naturligtvis på denna kongress voro de tongifvande, liksom engelska språket var det oftast använda. Det ligger något väckande och medryckande redan i blotta åsynen af sådana rösträttssakens pionierer som Susan Anthony — hon som med full rätt kan säga sig vara »84 år ung», eller metodistpastorn rev. Anna Shaw, hvars genomträngande blick, på samma gång trygg och inspirerad, man aldrig glömmer. Men äfven ordföranden för det nybildade internationella rösträttsförbundet, förut ordförande för Amerikas landsorganisation, mrs Carrie Chapman Catt med sitt fina, af intelligens präglade uppträdande, och flera af de delegerade, t. ex. Hollands och Nya Zeelands sympatiska representanter, hade mycket att skänka iakttagaren, desto mer som mötet af helt naturliga skäl måste få en förtroiligare och intimare karaktär, än fallet kunde blifva med de följande kongresserna. De slitningar, som äro mer eller mindre oskiljaktligt förbundna med Internationella kvinnorådets sammanträden, där en sådan massa af olika kvinnoaksfrågor och intressen måste sammanföras under en enhetlig organisation, behöfde man knappast befara här, där det gällde en enda sak och — därom torde väl alla småningom bli ense — just själfva hjärtpunkten i kvinnorörelsen, kampen

för en rättighet, utan hvilken alla andra kvinnosaksreformer kunna komma att visa sig mer eller mindre illusoriska. Lifligt måste vi också lyckönska den nya internationella rösträttsorganisationen, under förhoppning att det arbete och de kostnader, som på densamma nedläggas, måtte komma att resultera i något annat och mer än bara floder af årsredogörelser, dem ingen läser!

Tyvär var undertecknad förhindrad att deltaga i det nu nämnda mötet, och i det därpå följande femårsmötet af Intern. Council of Women deltog endast de därtill utsedda styrelsemedlemmarna för de olika nationalråden, för Sverige som bekant fruarna Hierta-Retzius och Bohman samt fröken M. Cederschiöld. För resultatet af förhandlingarna, hvilka naturligtvis voro af helt och hållet administrativ natur, är i föregående häfte redogjort.

* * *

Den kongress, som jag däremot på grund af egen iakttagelse kan skildra, är den *Internationella kvinnokongressen 13—19 juni*. Den hölls i den stora centralt belägna musiklokalen die Philharmonie (Bernburgerstrasse), som under dessa dagar nästan helt och hållet var ställd till kongressens förfogande och där Berlins lokalkommitté af de Tyska kvinnornas nationalförbund verkligen uträttat storverk af arrangeringsförmåga. Det var icke nog, att man för sammanträdena disponerade öfver fyra stora salar, Grosser Saal, Blauer Saal, Beethovensaal och Oberlichtsaal, den största rymmande mer än 1,000 personer; närliggande korridorer och smårum hade, för tillfället mattbelagda och möblerade, anordnats till hviloplatser och samtalsrum för de af sammanträdena uttröttade, och i ett par rum serverades förfriskningar, delvis gratis, genom välvilligt tillmötesgående af ett par handelsfirmor. Äfven den ståtliga blomsterdekorationen, bestående af guirlander, fästade vid mastträd och som sträckte sig öfver hela trottoaren, var en gåfva af den firma, som i Berlin motsvarar Nordiska kompaniet hos oss. Blommor förekommo för öfrigt öfverallt, och när jag nu efteråt tänker på kongressen, förefaller mig det hela som ett enda böljande haf af blommande krukväxter mot i ljusa färger dekorerade väggar. När så, t. ex. i Oberlichtsaal, ett dämpadt solljus göt sig ned öfver den lifliga scenen, var det icke underligt, om man blef trött af att titta och var nöjd att få luta sig ned öfver anteckningsboken.

Äljest voro de många ansiktena ett synnerligen intressant studium. När allt var slut, hade kongressen räknat omkring 6,000

deltagare, af dessa omkring 2,000 ordinarie medlemmar, de flästa naturligtvis kvinliga, men äfven en eller annan, ofta synnerligen framstående man. Hvad som här särskildt frapperade var mängden af vackra eller ståtliga ansikten till ofta mycket dyrbara och intensivt »kvinliga», stundom väl extravaganta toaletter. Tyskorna — och de utgjorde naturligtvis flertalet — klädde sig förtädesvis i empiretoaletter med låg krage, en kostym, där snörlifvet är alldeles bannlyst. Den manshärmande typen såg man påfallande sällan till, och förekom den, var det hos en eller annan äldre dam, som varit med om den tid, då man i Tyskland fått slåss med näbbar och klor för »die Frauenrechte» mot både skämttidningarnas ölinspirerade flatskratt och den kejsarligt-kungliga polismanligheten. Själfva kongressen erbjöd emellertid bästa beviset på att den egentliga förföljelsens tid nu är förbi, och därför har man nog mest den kloka och värdiga ledningen att tacka.

Denna ledning låg i händerna på dels styrelsen för de Tyska kvinnornas nationalförbund, hvars ordförande är fru *Marie Stritt*, dels Berlins lokalkommitté under ordförandeskap af fru *Hedvig Heyl*, hvilka sålunda blefvo kongressens mest bemärkta personligheter och båda medförde till denna uppgift den visst icke föraktliga egenskapen af en apparition, passande för stora världen. Af de båda gjorde onekligen fru Stritt med sitt fina ansikte och sin imponerande stämma det mest sympatiska intrycket; genom sin taktfullhet och sin energi har hon för öfrigt under de mest svårliga förhållanden vetat att sammanhålla och utbreda det tyska nationalförbundet.

Kommerserådinnan Heyl åter var genom sin stora förmögenhet, sina vidsträckta förbindelser och sitt inflytande en ovärderlig kraft vid ett tillfälle sådant som detta. Säkerligen bidrager det icke litet till hennes popularitet bland de tyska kvinnorna, att hon infört undervisningen i huslig ekonomi och skrifvit sex kokböcker!

Två kvinnor, som vid sidan af dessa båda ådrogo sig stor uppmärksamhet, voro skolföreståndarinnan *Helene Lange* och författarinnan *Anna Pappritz*. Den förra, en äldre vördnadsvärd dam af moderat konservativ läggning, är Tysklands mest framstående ledare på området kvinnobildning och har utgifvit en mängd arbeten i kvinnofrågan, bland hvilka särskildt bör märkas det stora vetenskapliga arbetet »*Handbuch der Frauenbewegung*» (1902),

som hon redigerat tillsammans med sin systerdotter, fil. dr. Gertrud Bäumer, och som icke bör saknas i något kvinnoaksbibliotek. Fröken Lange räknade säkert en mängd af sina förra lärjungar bland kongressdeltagarna, och det var tydligt, att man med en alldeles särskild andakt lyssnade till hennes ord, alltid lugna, nyktra och moderata men på samma gång präglade af en moderlighet och en humor, som gjorde godt.

Anna Pappritz, en starkt imponerande gestalt med genomträngande blick och ett klart, öppet ansikte, en folktalarinna af första rang med utomordentlig blick för hvad som »gör sig» från katedern, var onekligen en af de modigaste och mest polemiskt anlagda naturerna på hela kongressen. Obarmhärtigt logisk, skarp som en rakknif, men alltid med den moderna idealistens behärskade hänförelse bakom sina ord, lade hon alldeles beslag på sin publik, och det märktes, att denna entusiasm icke blott var ögonblickets stämning, utan också berodde på att man väl visste hur mycket som fanns bakom orden. Fröken Pappritz är ordförande i Berlins afdelning af federationen och författarinna af flere skrifter i hithörande ämnen.

Öfvergå vi nu till de främmande deltagarna, måste vi främst nämna de amerikanska, som onekligen täflade med tyskorna, när det gällde att spela en roll vid kongressen. Vid åsynen af de ovationer, som här kommo amerikanskorna till del, måste man ovillkorligen komma ihåg tyskornas öfverlägsna språkkännedom, som gjorde, att man här kunde tala engelska lika ogeneradt som tyska, medan däremot tyskorna knappast skulle kunnat åtnjuta liknande förmån i England eller Amerika. Men äfven oafsedt denna omständighet, plus den i Tyskland som hos oss vanliga förkärleken för utlänningar, måste man erkänna, att amerikanskorna hade en verklig öfverlägsenhet i det outtröttliga sociala och politiska arbete, som de representera. Oss förefaller det visserligen som skattade de gärna en smula för mycket åt ytligt anekdotberättande och andra talareknep, men redan det intryck af virtuosmässig parlamentarisk vana, som de gäfvo, kräfde vår beundran och stundom äfven vår hänförelse. Detta gäller naturligtvis främst »the grand old woman», *Susan Anthony*, som gärna kunde ha kallats kongressens okrönte drottning med anledning af de hyllningar, som oupphörligt ägnades henne. Gärna unnade man henne också denna belöning efter ett långt lif af modig kamp, hvarunder hon stundom t. o. m. varit hotad till lifvet, och rörd blef

den unga generationen ovillkorligen öfver det sätt, hvarpå 84-åringen å sin sida liksom sökte öfverflytta hvarje hyllning hon själf fick mottaga på minnet af sin vän och stridskamrat Elisabet Cady Stanton, som för ett par år sedan lämnat det jordiska.

Mindre odeladt sympatiskt blef däremot mitt intryck af *Mrs May Wright Sewall*, som nu afgick från den befattning som ordförande för Världens kvinnors förbund, hvilken hon innehaft sedan kongressen i London 1899. På grund af sin ställning tillhörde hon visserligen de mera bemärkta personligheterna i denna lilla kvinnorepublik, men hennes karaktär har icke osårad genomgått de frestelser till världslighet, som den i viss mån politiska chefsplatsen för hela kvinnorörelsen med nödvändighet måste medföra. Till det yttre hade hon förändrats mycket sedan Londonkongressen, i det att hon nu blifvit mager och gråhårig, men i öfrigt föreföll hon sig lik; det var samma förunderliga hopsättning af rastlös energi, ledig talarförmåga och ensidig uppfattning af ögonblickets kraf med en otyglad fåfänga och brist på själfkritik, som ofta kom henne att uppträda, äfven när hon just icke hade något vidare att säga. *Mrs. Gilman* däremot hade endast sitt eget uppträdande, icke någon befattning, att tacka för de inropningar, hvarför hon blef föremål. Uttrycket är valdt med flit, ty detta slags hyllning var egentligen en teatersuccès, ett utslag af den lättörda tyska publikens hänförelse för begåfning, men också skönhet, klädsel, minspel och — tydligt amerikanskt uttal hos denna kvinna, som några kanske också kände genom hennes till flere språk öfversatta bok, »*Women and Economics*». *Mrs Gilman* har nämligen bytt namn sedan Londonkongressen, där hon presenterades under namn af Charlotte Perkins Stetson. I en redogörelse för Berlinkongressen vore det omöjligt att ej nämna henne, då hon utan gensägelse var kongressens populäraste personlighet, hvars uttalanden, stundom mycket träffande, måhända också skulle ha förefallit djupa, om de icke oupphörligt afbrutits genom så långa utbrott af applåder, att pauserna, dem talarinnan utfyllde med ett oefterhärmligt småleende, nästan blefvo längre än själfva föredraget.

Den mest sympatiska af de mera bemärkta amerikanskorna var *Rev. Anna Howard Shaw*, äfven hon en gammal bekant från Londonkongressen och grånad i rösträttssakens tjänst. Liten och mera fyllig än mager, med ett rundt barnansikte och ett i förtid hvitnadt hår, skulle hon icke ha mycket frappant i sitt yttre,

om icke de stora, mörka, genomträngande ögonen vore. Och hör man henne tala, då förstummas all kritik, och man förstår hur hon fått sitt rykte af att vara världens förnämsta kvinnliga talare. Hon uppträdde dels i rösträttsfrågan och dels med ett föredrag öfver »The woman as preacher», men hon gaf också det för många säkert oförgätligaste minnet från kongressen, då hon predikade söndagens e. m. den 19 juni i amerikansk-presbyterianska kyrkan i Berlin. Det var en förunderlig gudstjänst; kyrkan packad, mest af kongressbesökare, men äfven en del unga män, som kommit in genom att bevista gudstjänsten på förmiddagen, då inträdeskort utdelats. Framför altaret stodo den hvithårige amerikanske pastorn i Berlin och tre gamla amerikanska fruar, troligen äldsta inom sina församlingar; Susan Anthony, som är kväkerska, hörde till dessa. När den jämförelsevis rätt långa altartjänsten var slut, trädde Rev. Shaw upp på predikstolen och höll — i vanlig svart klädning med något svart och vitt rysch om halsen — en predikan öfver ämnet: »Hvad betyder det att vara en kristen?» Hon nämnde här hur en af hennes församlingsbor hade uttalat sitt förakt för Paulus, som »måtte ha varit en bra svag man, eftersom han kunde lefva på en syn hela sitt lif», och hon framställde sedan den frågan, om icke just allt stort i lifvet och historien en gång hade uppstått ur en syn, t. ex. denna stora kvinnokongress, som indirekt ledde sitt upphof från ett sammanträffande mellan några engelska och amerikanska kvinnor i Liverpool, där tanken på »International Council of Women» uppstod. Och från detta mycket aktuella exempel kom hon in på att tala om den personliga åskådning af Kristus, som är hufvudvillkoret för ett kristligt lif. Men här kan jag icke längre referera, endast säga i likhet med en annan svensk delegerad, som säkerligen hunnit höra flere predikningar än jag, att hade jag inte kommit till denna gudstjänst, hade jag förlorat det bästa af kongressen.

De engelska representanterna hade naturligtvis sin gifna chef i *lady Aberdeen*, nyss vald till ordf. för International Council, en befattning, som hon äfven före 1899 beklädt. Representativ och världsvan i hög grad, därtill intelligent, taktfull och med mycken kvinnlig hjärtegodhet och anspråkslöshet, är lady Aberdeen utomordentligt lämplig för sin inflytelserika post, icke minst därför att hon så väl kan tjänstgöra som förmedlande länk mellan kvinnörelsen och den högsta societeten, hvilka väl behöfva hvarandra, eftersom den senare behöfver intressen och den förra behöfver

pängar och relationer. England var nog lyckligt att på denna kongress ha äfven en annan representant af liknande slag, nämligen *lady Battersea*, i sig själf en Rothschild och för öfrigt en intresserad deltagare i den engelska nykterhetsrörelsen och verksamheten bland fångar.

Att uppräknas de öfriga bland kongressens mera bemärkta personligheter, skulle bli för långt; jag inskränker mig till de mest kända namnen, såsom m:me Bogelot från Frankrike, jur. d:r Popelin från Belgien, d:r Aletta Jacobs från Holland, fru Hainisch från Österrike, fröken Falbe-Hansen från Danmark, fröken Gina Krog från Norge. Ryssland var föga representeradt, eftersom alla kvinnliga läkare, hvilka där äro föregångskvinnorna, saknades till följd af kriget. Från Finland hade kommit bl. a. fru Alli Trygg-Helenius; hennes land fick för öfrigt en särskild hyllning, då en hennes landsmaninna, den unga fru Ilmi Hallstén från Helsingfors, som tillsammans med sin man förestår en större samskola, vid ett af undervisningssektionens sammanträden redogjorde för samskolans ställning i Finland och i afslutningen, med den dämpade glöd, som är finskorna egen, framhöll bildningssträfvandenas betydelse som utföning af Finlands värneplikt under nuvarande brydsamma förhållanden. Applåderna efter detta anförande blefvo så ihållande, att sektionens tyska ordförande därefter särskildt fann sig föranlåten att understryka samtliga andra nationers sympati för Finland.

Sveriges officiella representanter äro förut nämnda. Bland de inbjudna talarinnorna närvaro tyvärr endast fru Montelius, d:r Skoglund, d:r Ellen Sandelin, fröken Ina Rogberg och under-teknad, emedan fru Bååth-Holmberg och fröken Danielson fått förhinder. Detta gjorde, att Sverige på undervisningsområdet förblef orepresenteradt, hvadan också den tyska allmänheten, att döma af tidningsreferaten, fick det intrycket, att Danmark var ensamt om äran att ha gjort tillträdet till universitetsundervisningen tillgängligt för kvinnor utan kvinnorörelsens medverkan. På fattigvårdens och kommunalförvaltningens områden var däremot vårt land väl representeradt genom föredrag af fru Montelius, d:r Skoglund och fröken Cederschiöld. Fru Hierta-Retzius höll föredrag om arbetsstugor samt om hjärnutvecklingens betydelse för uppfostran. Fröken Rogberg hade nykterhet att representera. Samtliga bodde vi som gäster i tyska familjer, genom hvilkas

storartade tillmötesgående man erhöll värdefulla upplysningar om förhållanden, som man på annat sätt knappast inom så kort tid skulle ha kunnat öferskåda.

* * *

Kongressen arbetade på fyra sektioner: 1) Bildning, 2) Yrken, 3) Socialt arbete, och 4) Rättsliga frågor, af hvilka jag företrädesvis besökte den första och den sista. Att endast genom egen iakttagelse skaffa sig någon fullt sammanhängande öfersikt öfver det hela hade naturligtvis varit fullkomligt omöjligt. Det var godt, om man kunde smälta ens de få bland de omkring 250 föredragen, som man själf hade tillfälle att höra. Åhörandet försvårades nog också för de flesta genom det myckna bullret i de stora salarna, där ordförandena, särskildt efter avslutandet af ett föredrag, oupphörligt med ringklockan måste äska tystnad af de ur sal i sal vandrande skarorna. Ovillkorligen gjorde man den iakttagelsen, att denna publik var mindre disciplinerad än den svenska. Man behöfver ju för öfrigt endast jämföra stillheten inom vår riksdag med de skandalösa uppträderna inom t. ex. Frankrikes och Englands för att få iakttagelsen bekräftad.

Inom bildningssektionen, där man behandlade huslig uppfostran, Kindergarten, folkskola och samskola, slutande med gymnasier och universitetsbildning, gjorde jag hufvudsakligen två iakttagelser: först den förvånande likheten mellan förhållandena inom olika kulturländer — till hvilket begrepp jag nu icke på vanligt tidningsmanér räknar endast Frankrike, Tyskland och England, utan likaväl Skandinavien och Italien, Holland och Ungern, af hvilka man mången gång kan ha mer att lära än af det kända triumviratet, som företrädesvis genom massverkningar slår oss med häpnad. Vidare frapperades man här liksom öfverallt af det starka krafvet på lika rättigheter för kvinna och man. Helene Lange och efter henne hela raden af talare inom bildningssektionen, framhöll starkt nödvändigheten af samma bildning för kvinnor som för män — icke därför att den manliga bildningen i sitt nuvarande skick är något så idealiskt, men därför att män för närvarande icke respektera annan slags bildning än den de själfva gifvit upphof till, hvarför hvarje särskild slags »kvinlig» bildning än så länge blir en välkommen anledning för dem att utsluta kvinnorna från ämbeten och politiskt inflytande. Låt oss därför hålla på samma bildning för män och kvinnor — den

skapar lika litet »mankvinnor» som den lika lekamliga födan gör det — ända tills kvinnorna genom sin högre bildningsståndpunkt blifvit själfständiga tillräckligt att uttänka hvilken bildning för deras väsen är den mest passande! Ännu så länge är frågan om kvinnans väsen alltför litet vetenskapligt utredd för att tillåta pedagogiska experiment på grundvalen af några psykologiska hypoteser härom. Man framhöll också, att flickskolan redan genom sina erfarenheter varit och ännu mer komme att blifva till hjälp för gosskolan, som så gärna sjunker ned i slentrian. Samskolan betraktades allmänt som idealet, förutsatt att den blir en verklig samskola och icke, såsom en dansk lärarinna kallade den blifvande högre samskolan i Danmark — en gosskola, där flickor få flytta in.

(Forts.)

Huru man förverkligar drömmar.

Hemma i Stockholm förra vintern drömde jag en och samma dröm litet emellanåt. Jag drömde att jag var på landet någonstädes, att jag gick öfver en bro och sedan rätt fram eller till vänster. Nu var det just det särskilda med den drömmen, att jag alltid tänkte: »nu skall jag passa på och gå till höger, när jag kommer öfver bron, gå rundt om det stora träsket och upp öfver skogen», ty jag visste att där låg en liten, gammal och märkvärdig by. En gång i drömmen hade jag varit där. Men omöjligt! Jag vaknade alltid innan jag hann gå till höger och komma fram till den gamla byn.

Nu hade jag här i Dalarne alldeles glömt bort den där drömmen ända tills pingstafton. Då rann min gamla dröm mig i hågen och jag kom att tänka på att här fanns två broar som förde öfver älven, och att jag alltid gått rätt fram eller till vänster, när jag kommit öfver dem, men aldrig till höger. Och så fick jag en sådan lust att forska ut om jag skulle finna min drömda by, såvida jag, när jag kommit öfver en af broarna, gick till höger, vidare rundt om ett träsk — om där fanns något träsk — och upp öfver skogen. Jag tänkte välja att gå öfver den öfre af broarna, ty den trakten kände jag minst till. — Långt bort i det blånande skogsbrynet till höger, ser man härifrån Gagnef en liten

grå Leksandsby som kallas Brända, och dit tänkte jag styra min färd, med full föresats att så vidt möjligt få min dröm förverkligad och upplefva något märkvärdigt.

På pingstdagens afton hade jag ett ärende in i en stuga här i byn. Där satt mor och läste högt ur bibeln för far. Jag fick sitta ned och höra på, medan mor läste till slut. »Ser du far». sade mor, när hon slutat läsa, »att här står att de gamla skola drömma drömmar». Och så började hon berätta för mig en hel del, som hon hade drömt och som alltjämt slagit in så mycket, att hon just kände det tungt ibland. Och en gång när en ung kulla här skulle dö, hade hen icke allenast drömt därom, utan dessutom hade snön utanför hennes fönster bildat en riktig krona med löf och allt, så att hon kunde godt förstå, att det betydde att flickan snart skulle blifva Kristi brud.

Detta gummans tal om drömmar gjorde mig ännu mer hågad för min försöksvandring, och jag beslöt att begifva mig af dagen därpå, Annandagpingst.

Klockan 10 på morgonen vandrade jag åstad. Jag hade icke gått många steg förrän jag mötte tvänne små gummor af den egendomliga typen här med runda hufvuden och mycket sluttande axlar. Just själfva kyrkdräkten med de rikt yllefransade hufvuddukarna är det, som gör hela den lilla gumgestalten till något rundt och oformligt trolskt. De voro så innerligen rara och välmenande, de små gummorna, och sade mig många kärleksfulla ord, som jag tog med mig på färden fram emot mitt mål.

Det var lyckligtvis en vacker dag, den första vackra på hela denna långa vår-vinter. Väl kommen öfver älfbron följde jag landsvägen — till höger — vägen gjorde en väldig sväng, alldeles som den skulle och borde göra, bara att här ej fanns något träsk, men väl oändliga odlade fält, omöjliga att passera. Så måste jag gå den stora kroken tills vägen svängde än en gång, och nu upp mot skogen och berget, där Brända, den lilla Leksandsbyn, som jag ämnade besöka, låg.

En by i Dalarne, sedd på långt håll och med de blå bergen till bakgrund, ser alltid lockande ut. Men kommer man väl in i byn händer det nog ibland, att den ej är så vidare märkvärdig.

Så var det med Brända. Byn, som tyckts mig vara alldeles grå på långt afstånd, hade icke många grå gårdar kvar. En del gårdar voro nybyggda och rödmålade och hela byn gjorde ett mera nymodigt intryck. Jag kände mig ganska besviken. Jag

gick upp något ofvanför byn, beundrade den vackra utsikten och betraktade de väldiga stenkummel, som där bildade riktiga åsar. En gumma berättade för mig, att man röjt och byggt byn i själfva skogen, och enligt hennes utsago, skulle det icke vara länge sedan björnen gått fram där nu den ståtliga majstången reser sig. Den ena af åsarna hade gräsbevuxna, jämna sluttningar åt båda sidor. Den såg ut som en murad vall. Allt detta kunde ju möjligen för en geolog vara af största intresse, men icke var det den by jag hade drömt mig.

Men om den egentliga byn icke såg nog gammal eller grå ut, så var i stället den byn där »småfolket» bor tillräckligt grå och tillräckligt urgammal. Den låg omedelbart ofvanför den andra och bestod af väldiga stenblock hopade på hvarandra, somliga hvilande på kolonner, andra med konstiga, underliga portiker, gångar och gömslen; allt med ett tycke af sagor från hedenhös öfver sig. Jag kände mig fullt förvissad om, att här bodde »småfolket» än i dag. Jag till och med inbillade mig, att de just då smusslade sig ut ur sina vrår och gömslen för att, grinande och knuffande hvarandra, betrakta denna nya och mycket okända varelse som stod och stirrade på deras by.

Ja, jag gjorde verkligen mitt bästa att försöka se något märkvärdigt i det stora, grå, ödsliga stenröset. Fast det egentligen ej lyckades.

Därofvänför låg skogen och lockade!

Och däruppe högt uppe i skogen låg ett litet fåbodställe och glimmade i solen. Och nu påminte jag mig huru i drömmen byn skulle ligga bortom skogen. Så började jag nästan oemotståndligt, litet tveksamt och sakta att vandra vägen uppför.

Det är alldeles otroligt hvad det lockar att gå fram på en okänd väg. »Det är roligt att gå på en obekant väg för att se hvar vägen tar vägen», säger skalden Törnros. — Ännu mer då en väg som går uppföre i en skog. Det är alldeles omöjligt att låta bli att gå vidare. Man måste antingen man vill eller ej, och man vänder sig om litet emellanåt för att se huru bergen vid horisonten resa sig högre och högre.

Så småningom började det bli ganska fuktigt. Vattnet silade genom mossan och spolade öfver småstenarna och fanns öfverallt. Det var tydligen vårfloden på väg till älfven, som just nu var ganska sväld. Här och där vore riktiga vattensamlingar. Man fick hoppa på stenarna eller gå rundt om, hvilket senare dock

oftast befanns omöjligt. Men nu fick det vara hur vått som hälst, hur som hälst med allting, nu hade skogen mig i sin makt, nu skulle jag ej stanna förr än där uppe på höjden. Ett vattendrag porlade friskt vid sidan af vägen. Det måste man öfver på en ganska smal spång, sedan bar det uppföre ett par branta backar, och där låg det lilla fäbodstället framför mig.

Genom grinden kom man in genom en lång smal »gattu», omgifven på båda sidor af höga gärdesgårdar. Här kommo fäbodlåtarna mig till mötes. Här hade de legat infrusna hela vintern, och som om mitt öra varit ett instrument att spela på, kommo de ton efter ton klara och rena — och dock ljudlösa. Intet ljud hördes, inga bölande kossor, inga springande kullor, inga barnröster eller rop — intet — stilla som en hviskning lågo de små grå gårdarna, den ena intill den andra, alla lika tysta, lika obebodda och lika väntande. — Dessa små grå stugor och gårdar! Den som ej varit i Dalarne har alls ingen aning om hvad grått är för en färg. Det är en fattig färg, om man så vill, detta grå. Men det är en färg, som tar upp sol och skimmer i sig som ingen annan färg. Det är en färg som kan göra en målare galen, en färg, som man i sitt svenska hjärta måste älska mer än alla andra färger. Men man skall se den emot det blå, emot den blå skogen och de blåvioletta bergen. Då först är det riktigt som det skall vara.

Detta att på vårens första vackra dag, i hvitsippornas tid, innan björkarna ännu slagit ut, komma alldeles ensam och allena upp till ett litet obebodt fäbodställe i skogen; det var hvad min dröm ville gifva mig.

Jag satte mig bland hvitsipporna och såg ut öfver bygden och slätten, som sträckte sig vida omkring, öfverallt begränsad af blåvioletta berg, med detta spel af linier, solskimmer och färg, som gör Dalarne till ett af Sveriges vackraste landskap. Det underliga var att här var så tyst. Ingen »drar åstad till bua» förr än fram mot medlet af juni. Men då blir där lif och lust i stället.

Nu såg det ut som om byn varit obebodd sedan hundratals år. Endast de färska nyupphuggna vedtrafvarna vid hvarje gård talade om, att här skulle bo folk på sommaren, och det är lätt att tänka hur vackert det skall vara och hur väl det skall passa, att här uppe bland bergen se kullor och kossor och höra glada rop, sånger och bölanden — och gitarrspel — det får man icke förglömma.

det hör numera till fåbodlifvet, lika visst som hornet förr gjorde det. Hornet var ett vanligt kohorn försedt med flere hål, för att få fram olika toner. En gumma som förr kunnat blåsa på horn berättade en dag för mig, att hon aldrig hade märkt hur gammal hon blifvit, förr än en gång hon skulle till »bua». När hon kom i närheten af »bua», satte hon hornet till munnen och skulle blåsa en låt, »så att de skulle känna igen, hvem det var som kom». Men det gick ej att blåsa en enda ton, gumman hade blifvit gammal och — tandlös.

Sedan jag gått och beskådat hvarje liten gård för sig, och till och med tittat in genom fönstren och sett sängen väggfast och med förlåtar i ena hörnet och bordet med de kvarlämnade träskålarne på i det andra, måste jag börja min vandring nedåt — allt i den glada föresatsen att till sommaren återvända dit och försöka bosätta mig däruppe, åtminstone för någon tid.

Intet är att säga om nervägen. Den var rätt lång och rätt besvärlig. — Efter inalles sex timmars vandring var jag emellertid åter i mitt lilla bo i Gagnef. — Och nu går jag alla dagar i »Långgattu» — eller björkallén och tittar uppåt mitt lilla fåbodställe, som vid klart väder synes borta i bergen till höger om ålfbron.

O. A—g.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Centralstyrelsens årssammanträde i Göteborg den 9 och 10 juni 1904.

Intresset för kvinnans rösträtt sprider sig år för år och ett bevis för att så är förhållandet utgör sommarens internationella kongress i Berlin samt det årssammanträde, som Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt samtidigt anordnat i Göteborg. Våra svenska tidningar hafva följt båda dessa möten med intresse och refererat dem med samma utförlighet hvarmed man brukar uppmärksamma tilldragelser af verklig betydelse. Dessa möten voro ju också i de respektive länderna märkliga uttryck för rösträttsrörelsens framgång. Vi vilja påminna om att då International Council höll sitt nästföregående möte år 1899 ansågs ej möjligt att i

London, där dock den kvinliga rösträttsrörelsen länge och framgångsrikt arbetat, uppföra rösträttsfrågan bland de officiella förhandlingsämnena. Möten för denna fråga höllos därför utanför programmet. Nu, 5 år därefter, då International Council åter sammanträder till kongress, denna gång i Berlin, visar det sig att denna rörelse under dessa få år vunnit en så betydande terräng att man i Tyskland, där dock kvinnofrågan i det stora hela vunnit betydligt mindre utbredning än i England, kan upptaga rösträttsfrågan på det officiella programmet.

Utvecklingen i vårt land har i denna fråga hållit jämna steg med utlandets. Sommaren 1899 hade ingen kvinnoförening i Sverige upptagit arbetet för kvinnornas rösträtt. Petition i denna fråga ingafs dock af Fredrika-Bremer-Förbundet hösten 1899. Den första kvinliga rösträttsföreningen bildades år 1902 i Stockholm, och nu två år därefter finnas 30 sådana föreningar och dessutom är Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt organiserad, för hvars Centralstyrelses första årssammanträde vi nu skola redogöra.

Till mötet hade kommit ombud för Engelholm, Falkenberg, Gefle, Halmstad, Helsingborg, Hudiksvall, Landskrona, Linköping, Lund, Norrköping, Ronneby, Skara, Stöckholm, Sundsvall, Söderhamn, Varberg och Vexjö.

Ordföranden i Göteborgsföreningen fru Frigga Carlberg, som äfven är samma förenings ombud i Landsföreningen, bevistade såsom dess ombud Berlinerkongressen och i hennes ställe deltog, efter särskildt af mötet fattadt beslut, föreningens vice ordförande i sammanträdena.

Mötet öppnades af Landsföreningens ordförande fröken Anna Whitlock med ett varmhjärtadt anförande.

Arbetet vid mötet var så ordnadt att på förmiddagarna centralstyrelsen samlades för öfverläggning om organisations- och liknande frågor och på eftermiddagarna offentliga diskussioner höllos, hvarjämte ombuden då lämnade meddelanden från sina föreningar.

Från förmiddagarnas öfverläggningar kan särskildt antecknas frågan: »På hvad sätt skall lokalförening, som själf är i saknad af föredragshållare, lämpligast kunna erhålla medverkan från annat håll?» samt »Önskvärdheten af en månatlig prisbillig populär tidskrift för politiska, sociala och etiska frågor.» Krafvet på föreläsare var tydligen för samtliga föreningar af den största vikt, den

kom fram upprepade gånger och snart sagdt i förbindelse med hvarje diskussionsämne. Särskildt betonades vid denna fråga, att behovet ej var inskränkt till endast föreläsningar i rösträttsfrågan utan att nödvändigt vore att kvinnan vunne kunskap i och intresse för sociala ämnen. Man beslöt att förutom hänvisning till den redan befintliga organisationen för föreläsningars ordnande, vända sig särskildt med afseende å föreläsningen i rösträttsfrågan till Centralförbundet för socialt arbete.

Vid diskussionen i frågan om uppsättande af en ny tidskrift lämnades meddelanden angående tidskrifterna Dagny och Social Tidskrift, hvilka båda, ehuru arbetande på olika sätt, kunde anses motsvara hvad förslagsställaren afsedt, och påvisades de ekonomiska svårigheter dessa tidskrifter hade att kämpa med. Bättre än att uppsätta en ny tidskrift vore att genom prenumeration understödja dem, som redan funnos.

Frågan om »Anordnande af föreläsningar i samhällslära för flickskolornas afgangsklasser», inleddes af fröken Whitlock med ett förträffligt föredrag. För dem som under senaste vinter vistats i Stockholm torde vara bekant, att eleverna i alla Stockholms flickskolors högsta klasser jämte eleverna i seminarierna erhållit gemensamma lektioner i sociala ämnen. Denna undervisning har omfattats med mycket intresse af såväl lärare som elever. Fröken W. meddelade nu förslag hur sådan undervisning skulle kunna ordnas äfven i andra städer och framhölls under diskussionen önskvärldheten af att dessa lektioner skulle vara tillgängliga äfven för andra än flickskolornas klasser.

Vid första mötesdagens offentliga sammanträde var som diskussionsämne uppställt: »Hur lokalföreningarna för K. P. R. bäst skola kunna verka som centra för social upplysning och som medel att göra kvinnornas inflytande gällande i offentliga angelägenheter». Fröken Rodhe, den gamla varmhjärtade kvinnoaktivisten, höll inledningsföredraget, som sedan följdes af en saklig och intressant diskussion belysande frågan från olika sidor.

På andra mötesdagens offentliga sammankomst var fru A. M. Holmgren inledare af frågan: »Önskvärldheten af de kvinliga rösträttsföreningarnas neutralitet med hänsyn till de politiska partierna». Fru Holmgren framhöll huru vår svenska rösträttsrörelse under de senaste två åren gjort stora framsteg, ja, den kunde sägas hafva gått med snälltågsfart. Skälet till att den därjämte kunnat gå lugnt och jämnt låg just uti att vi lyckats hålla oss neutrala med hänsyn

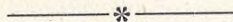
till de politiska partierna. Rösträttsfrågan är en fråga för *alla* kvinnor, och eftersom kvinnorna icke tillhöra ett parti utan alla partier, så är det af största betydelse att vi målmedvetet upprätthålla neutraliteten inom våra föreningar.

Af särskildt stort intresse voro de meddelanden, som lämnades af lokalföreningarnas ombud. De olika föreningarna tycktes arbeta under ganska olikartade förhållanden. Under det i den ena staden rösträttsföreningens sammanträden ägde rum i styrelseledamöternas hem, begagnades i andra förhyrda rum och i en af städerna fick stadsfullmäktiges lokal användas. I en del städer deltog kvinnorna ej mycket i stadsfullmäktigevalen, i andra åter hade kvinnornas deltagande vid senaste valet varit ganska allmänt i en stad 25 proc. af dem som hade rösträtt och i en *alla* utom två. Äfven med afseende å föreningarnas medlemmar visade föreningen stor olikhet. En af dem hade såom ledamöter mest stadens förmögnare fruar, en annan hufvudsakligen ungdom och i en tredje voro bondkvinnor de mest intresserade och de som yttrade sig bäst.

Ett tillfälle till bekantskapers bildande lämnades vid den fest som Göteborgs rösträttsförening gaf i Trädgårdsföreningen för Centralstyrelsens medlemmar. Den hjärtligaste stämning rådde, tal följde på tal och bland dessa ett för F. A. Borgs minne, den första riksdagsman som (år 1884) ingifvit motion om kvinnans rösträtt och valbarhet. Sista talet hölls af fröken Rodhe för Fredrika-Bremer-Förbundet.

För alla som nitälska för kvinnans rösträttsfråga har detta första centralstyrelsemöte varit af särdeles stort intresse. Med ifver tog hvar och en tillfället i akt att inhämta och meddela andras och egna erfarenheter, och alla möttes med den entusiasm som vanligen åtföljer en ung och lefnadskraftig social företeelse. För alla, huru olika än lefnadsuppfattningen för öfrigt kunde vara, stod det dock klart, af hvilken betydelse för hela vårt folk den rörelse är, som nu pågår bland Sveriges kvinnor.

G. A.

Till frågan om det moraliska tillståndet bland svenska tjänstflickor i Amerika.

Ett genmäle.

Till »Dagny»!

I anledning af Eder artikel, »en röst från Amerika» ber jag om plats för nedanstående:

I New-York, Boston och Chicago hörde jag allestädes de svenska tjänstekvinnorna *prisas* för sin arbetsduglighet, sin renlighet och sitt ordningssinne, men *klandras* för sin böjelse för »olagliga förbindelser». Irländskorna betraktas i detta afseende stå högre än svenskorna. Det är att märka att jag ej *forskade* i denna sak, man *frågade mig* hur det stod till med kvinnouppfostran i detta stycke i vårt land. Miss Dodge i New-York, väl känd genom sina aftonklubbar för arbeterskor, frågade mig hur det kom sig att svenska flickor med så god uppfostran för öfrigt voro så karaktärssvaga i denna punkt. Hon sade sig hafva gjort nedslående erfarenheter inom sin verksamhet. City-Attorney Jerome i samma stad, som särskildt gjort »hvita slafhandeln» till sitt studium, sade detsamma. Han och hans hustru föredrogo för tjugo år sedan svenska tjänstflickor, nu använde de hellre irländskor, på grund af de förras lösa seder. Mrs Durant, president i K. F. U. K. i Boston, uttalade sig mycket skarpt om dem, likaså miss Lincoln Clarke, den berömda föreståndarinnan för hemmen för ogifta mödrar. Hon lät mig läsa igenom sin matrikel och på fem irländskor kom sju svenskor. Föreståndarinnan för Simmons College i Boston undrade äfven på orsaken till svenskornas »brist på själfaktning». En svensk-amerikansk doktorinna hade många graverande saker att förtälja om sina landsmaninnor, likaså en svensk-amerikansk konsulinna, hvars tjänarinna då i dagarna nedkommit med en svart byting. En amerikansk präst i Chicago frågade mig: »hur är det bestäldt med kristendomen i edert land? Edra kvinnor tyckas ej ens blygas för att hafva flera barn med olika män».

Jag har ej sagt att *svensk-amerikanskorna* skämma ut moder Svea. Den allmänna aktningen för kvinnan i Amerika gör att hon håller på sin värdighet. Vår tids lösa seder torde också göra att den ungdom som nu reser ut till Amerika är långt sämre än fordna tidens.

Hur *är* det bestäldt här hemma? Vi hafva naturligtvis en tjänarinneklass här, som är höjd öfver allt klander, men vi hafva också en annan, som ingalunda hedrar det svenska namnet. Har man en inblick i fattigvården torde man med fog kunna säga att kvinlig blygsamhet *ej* är stor. En kvinna kan gång på gång lägga kommunen till last sina oäkta barn och — det *tolereras*. I Amerika tager man visserligen hand om barnen, men modern kommer på arbetshuset och — fadern straffas. Gå ut på en marknadsplats — våra flickor hålla sig ej för goda att hänga druckna karlar om halsen och sky ej att sitta i knäet hos dem!

Nej, vi hafva mycket att göra på det området och vi behöfva *alla goda, ärbara tjänstflickors hjälp* att aftvä fläcken, som vidlåder den svenska

kvinnans namn. Vi hafva i en följd af år dragit i härnad mot våra mäns oseder och olater, lät oss ej blunda för vårt eget köns och inbilla oss att »det är bra som det är».

Jag vågar påstå att jag i Amerika försökt att se på tingen så ärligt och förstående som möjligt. Jag har där hvarken »ignorerat kyrkorna eller församlingslivet» och hänvisar i det fallet till min lilla skrift »Älskar du ditt fosterland?» af Sv. sällskapet, utgifven 1904, där jag framhåller hvad svensk-amerikanarne gjort och göra för bibehållandet af sin kultur. Att svenska tjänarinnor, i likhet med miss Kristina Johnson, burit det svenska namnet högt därute det *vet* jag, men att svenska tjänarinnor därute, så väl som hemma, släpa det i smutsen, *det* vet jag äfven. Det skadar ej att vi på båda sidor om Atlanten allvarligt skärskåda den mörka fläcken och i samråd och samförstånd söka gnida bort den.

I Göteborgs Aftonblad för *den 25 juni anno 1904* står att läsa en journalists skildring af lifvet ombord å *Germania*:

»Jag nämnde härofvan att skandinaverna i allmänhet voro den europeiska emigrationens »aristokrater». Från denna benämning nödgas jag dock göra ett par undantag. Måhända komma orden att falla något hårda, men jag anser dem befogade. Damerna först! Bland särskildt de svenska flickorna finnes det en del, som lyckats åstadkomma, att utländingar fått den tron, att det icke finnes några tjänsteflickor i Sverige, som icke låta kurtisera sig hur som helst. Och detta förundrar en inte, då man ser hur det går till. Det var ett groft kurtiserande hela tiden från morgon till kväll hvarenda dag utan ända, så snart sjösjukan icke lade absolut hinder i vägen därför. Svenska flickor togos om halsen och sutto i knäet på slödder af alla nationer, hvilka som ville, hvilkas språk de icke förstodo, och som mot dem öfvade riktigt gemena karesser i både tal och åtbörder. Och dessa flickor bruka icke så sällan klaga öfver — de gjorde så nu också — att de icke få ha sin frihet att vara på däck så länge de vilja om kvällarna. De svenska flickorna äro dock både de vackraste och i öfrigt de som troligen fått den bästa uppföstran. Hvarför skola de icke kunna hålla på sin värdighet en smula, utan vråka sig i armarna på hvilka som hälst, till löje för sitt kön och till föga heder för sin nationalitet? Engelska och franska kvinnor uttryckte också sin stora förundran däröfver.»

Så långt journalisten, hvilken skall hafva heder och tack för sitt inlägg i frågan.

Och så till sist — då jag några dagar före professor Edgrens död tillfrågade honom huruvida mina ord i föredraget varit obefogade, så svarade han: »tyvärr äro de alltför sanna. Gör hvad ni kan för att upplysa kvinnorna här hemma om skammen som drages öfver Sverige genom dylika förhållanden.

Professor Edgren arbetade så många år i Amerika att *hans* ord härvidlag torde väga tyngre än mina.

Cecilia Milow.

Fröken Milow beledsagar sitt genmäle med en anhållan, att detsamma måtte införas i »Sveriges öfriga tidningar». Då allmänheten troligen ej är au courant med den fråga det gäller, torde den i Dagnys 11:te häfte publicerade artikeln »En röst från Amerika» samtidigt meddelas.

Red.

Order

från landsorten, upp-
gående till

20 kronor,

expedieras franko mot
efterkräff pr järnväg
eller ångbåt.

NYHETER

i hvita och kulörta

BLUSLIF, SKÄRP och ROSETTER.

Herm. Meeths

26 Regeringsgatan 26
STOCKHOLM.

STUDENTER, äfven kvinliga, som önska
inträde på apotekarebanan, erhålla anvis-
ningar till elevplatser, om de hänvända sig
till Farmaceutiska fören. platsbyrå, Sthlm.

G. 10140.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Klagomål öfver svårighet att
få köpa verkligt god Ättika har
föranledt Liljeholmens Vinfa-
brik att från 1901 tillhandahålla
sin, sedan många år för god
smak och fin arom kända Ättiks-
sprit, på förseglade flaskor för-
sedda med fabriken's etikett och
spädningstabell.

OBS.! Flaskans form och
etiketten.

Anmälan.

Dagny utkommer **1904** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3.50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5.00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Vademecum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen i Paris 1902 *det enda som erhöll högsta utmärkelse, Guldmedalj*, och detta i sin egenskap af »*antiseptiskt munvatten*» (antiseptique dentifrice).

Barnängens Tekniska Fabrik,
H. M:t Konungens hofleverantör
Stockholm.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—3. Allm. tel. 48 16.

*Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå:
Tunnelgatan 25.*

Rikstelef. 68 98.

A. T. 82 11.